

KOHĒZIJAS FONDS

Kohēzijas fonds, kuru izveidoja 1994. gadā, finansē ar vidi un Eiropas komunikāciju tīklu saistītus projektus dalībvalstīs, kuru nacionālais kopienākums uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 90 % no ES vidējā rādītāja.

JURIDISKAIS PAMATS

Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 177. pants (jo īpaši tā otrā daļa).

MĒRĶI

Kohēzijas fonds tika izveidots ar mērķi stiprināt Eiropas Savienības ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, lai sekmētu ilgtspējīgu attīstību. 2014.–2020. gada plānošanas periodā ar to tiek nodrošināts atbalsts:

- investīcijām vides jomā, tostarp ar ilgtspējīgu attīstību un enerģētiku saistītās jomās, kas veicina vides aizsardzību;
- Eiropas komunikāciju tīkliem transporta infrastruktūras jomā (*TEN-T*);
- tehniskajai palīdzībai.

Attiecībā uz projektiem, kas palīdz sasniegt ES vides aizsardzības mērķus, Kohēzijas fonda līdzekļus var piesaistīt arī jomām, kas saistītas ar ilgtspējīgu attīstību, piemēram, energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas jomai, un darbībām transporta nozarē ārpus Eiropas komunikāciju tīkliem attiecībā uz dzelzceļa, iekšējo ūdensceļu un jūras transportu, intermodālā transporta sistēmām un to savstarpējo savietojamību, sauszemes, jūras un gaisa satiksmes pārvaldību, tīru pilsētas transportu un sabiedrisko transportu.

Sākot ar 2014. gadu, no Kohēzijas fonda sniedz atbalstu 11,3 miljardu EUR apmērā arī transporta infrastruktūras projektiem ar Eiropas pievienoto vērtību jaunā Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta (EISI)^[1] ietvaros.

VALSTIS, KURAS IR TIESĪGAS SAŅEMT FINANSĒJUMU

Kohēzijas fonds ir paredzēts tikai to dalībvalstu atbalstam, kuru nacionālais kopienākums (NKI) uz vienu iedzīvotāju ir mazāks par 90 % no ES vidējā rādītāja. 2014.–2020. gada plānošanas periodā no Kohēzijas fonda līdzekļus piešķir 15 dalībvalstīm –

[1]Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 11. decembra Regula (ES) Nr. 1316/2013, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, groza Regulu (ES) Nr. 913/2010 un atceļ Regulu (EK) Nr. 680/2007 un Regulu (EK) Nr. 67/2010.

Bulgārijai, Horvātijai, Kiprai, Čehijai, Igaunijai, Grieķijai, Ungārijai, Latvijai, Lietuvai, Maltai, Polijai, Portugālei, Rumānijai, Slovākijai un Slovēnijai.

BUDŽETS UN FINANŠU NOTEIKUMI

2014.–2020. gada plānošanas periodā ES piešķir Kohēzijas fondam aptuveni 63,4 miljardus EUR (summa neietver pārvietojumus Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentam), un Kohēzijas fonda finansējums konkrētam projektam var sasniegt līdz 85 % no projekta izmaksām.

2014.–2020. gadā Kohēzijas fonda piešķirumi katrai dalībvalstij

Dalībvalsts	Budžets (miljonos EUR)
Bulgārija	2 278,3
Čehija	6 258,9
Igaunija	1 073,3
Grieķija	3 240,5
Horvātija	2 559,5
Kipra	288,9*
Latvija	1 349,4
Lietuva	2 048,9
Ungārija	6 025,4
Malta	217,7
Polija	23 207,9
Portugāle	2 861,7
Rumānija	6 934,9
Slovēnija	895,3
Slovākija	4 168,2
Kopā	63 390

* Ieskaitot papildu summu 19,4 miljoni EUR, kas piešķirti Kiprai un ir saistīti ar pārskatīšanu par atbilstību līdzekļu saņemšanai no Kohēzijas fonda 2017.–2020. gadā.

Avots: Eiropas Komisijas ESI fondu atklāto datu portāls, 2017. gada aprīlis.

PRIEKŠLIKUMS ES KOHĒZIJAS POLITIKAI PĒC 2020. GADA

2018. gada maijā Komisija publicēja regulas priekšlikumus, ar kuriem tiek noteikta ES kohēzijas politika pēc 2020. gada. Tie ietver regulu par Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF) un par Kohēzijas fondu. Ar Kohēzijas fondu arī turpmāk tiks atbalstīti projekti, uz kuriem attiecas mērķis “ieguldījums izaugsmei un nodarbinātībai”.

Šajā priekšlikumā ir saglabāts tematiskais uzdevums. Ar Kohēzijas fondu tiks atbalstīti divi konkrēti mērķi: zaļāka, mazoglekļa un aprites ekonomika (politikas mērķis (PM) Nr. 2) un ciešāk savienota Eiropa (PM Nr. 3). Komisija ir ierosinājusi ar ERAF un Kohēzijas fondu neatbalstīto darbību sarakstu, kurā cita starpā ietilpst tiešs atbalsts lielajiem uzņēmumiem, lidostu infrastruktūra (izņemot tālākajos reģionos) un dažas atkritumu apsaimniekošanas darbības (piemēram, atkritumu poligoni).

2014.–2020. gada plānošanas periodā ierosinātais piešķirums Kohēzijas fondam ir 41,3 miljardi EUR, no kuriem ieguldījums Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentā būtu 10 miljardi EUR. Pēc 2020. gada Kohēzijas fonds finansēs projektus tajās pašās 15 dalībvalstīs, kurās tie tika finansēti 2014.–2020. gada plānošanas periodā.

Komisijas priekšlikumam piemēro parasto likumdošanas procedūru, kurā Parlamentam ir tādas pašas tiesības kā Padomei. Tas nozīmē, ka līdz 2020. gada beigām abām iestādēm būs jāpanāk vienprātība par turpmākajiem Kohēzijas fonda noteikumiem. Parlaments 2019. gada martā pabeidza pirmo lasījumu.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

Attiecībā uz Regulu par Kohēzijas fondu 2014.–2020. gadam tika ievērota parastā likumdošanas procedūra un Parlamentam bija visas tiesības ierosināt grozījumus. Tādējādi Parlamentam izdevās padarīt ierosinātos noteikumus brīvāk piemērojamus un vairāk atbilstošus dalībvalstu vajadzībām. Parlamentam izdevās arī paplašināt to jomu loku, kurās drīkst veikt ieguldījumus no Kohēzijas fonda, iekļaujot tajā ieguldījumus energoefektivitātei un atjaunojamās enerģijas izmantošanai, īpaši mājokļu jomā.

Parlaments atbalstīja nodomu ieviest kopīgus rādītājus attiecībā uz Kohēzijas fondu, kas atvieglos tā izmantošanas efektivitātes novērtēšanu. Parlamentam izdevās panākt, ka atšķirībā no Komisijas izstrādātajā priekšlikumā norādītā regulā būtu jāiekļauj iespēja grozīt minēto rādītāju kopumu ar deleģētiem aktiem gadījumos, kad grozījumi ir nepieciešami, lai nodrošinātu efektīvu īstenošanā sasniegtā progresa vērtējumu.

Pēc daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam vidusposma novērtēšanas papildus likumdošanas priekšlikumu kopumam Kohēzijas fondā būtiskas izmaiņas netika veiktas.

Filipa Azevedo / Marek Kołodziejcki
04/2019

